

The role of the National Centre for Monument Studies and Documentation in the Application of the Convention Concerning the Protection of Natural and Cultural Heritage in Poland

The 1972 UNESCO Convention Concerning the Protection of Natural and Cultural Heritage was ratified by Poland as early as in 1976. This is an international agreement with global outreach. So far, 186 countries have joined it. The World Heritage List features 890 sites, thirteen of which are located in Poland.

Having World Heritage properties means prestige and honour, but also a voluntarily accepted "duty of ensuring the identification, protection, conservation, presentation and transmission to future generations of the cultural and natural heritage ...situated on its territory."¹ The key activity at the state level is to ensure legal protection and create a system of care of the World Heritage Sites.

All the activity related to the international obligation under the Convention is co-ordinated by the Ministry of Foreign Affairs, whose foreign outpost is the Permanent Representation of Poland to UNESCO. At the government level, the Polish Committee for UNESCO is a consultation and advisory body of the Council of Ministers. The World Heritage matters are controlled by two ministries: the Ministry of Culture and National Heritage and the Ministry of the Environment; however, due to the specific character of Polish WH Sites, the Ministry of Culture plays a leading role here. In 2003, the National Centre for Monument Studies and Documentation was proposed as a contact for the Periodic Report; it co-ordinated the task in Poland on behalf of the Ministry of Culture and National Heritage. In 2007, the Ministry of Culture and National Heritage delegated the co-ordination of the WH properties to the National Centre for Monument Studies and Documentation as a subordinate institution. Consequently, the World Heritage Team

Rola Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w realizacji Konwencji Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce

Konwencja UNESCO w sprawie Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego z 1972 roku już w roku 1976 została ratyfikowana przez Polskę. Jest to umowa międzynarodowa o zasięgu globalnym. Dotychczas przystąpiło do niej 186 państw z całego świata. Na Liście Światowego Dziedzictwa znajdowało się w 2009 roku 890 miejsc, z czego 13 położonych jest na terytorium Polski.

Posiadanie miejsc wpisanych na Listę to dla państwa prestiż i zaszczyt, ale równocześnie dobrowolnie podjęty „obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa [...] znajdującego się na jego terytorium. Na poziomie państwowym podstawowym działaniem jest zapewnienie ochrony prawnej i stworzenie odpowiedniego systemu opieki miejsc światowego dziedzictwa.

Całością działań związanych z międzynarodowym zobowiązaniem, jakim jest Konwencja, koordynowany jest przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, którego placówką zagraniczną jest Stałe Przedstawicielstwo Rzeczypospolitej Polskiej przy UNESCO. Na poziomie rządowym działa także Polski Komitet do spraw UNESCO, będący organem opiniodawczo-doradczym przy Radzie Ministrów. Sprawy merytoryczne związane ze Światowym Dziedzictwem podlegają dwóm resortom: Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: MKiDN) oraz Ministerstwu Środowiska, przy czym ze względu na specyfikę polskich miejsc przyjęto wiodącą rolę resortu kultury. W 2003 roku Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (dalej: KOBiDZ) zgłoszony został jako punkt kontaktowy do spraw raportu okresowego

was appointed within the National Centre for Monument Studies and Documentation to perform this function; the Team remains a national contact. Since autumn 2007, when the World Heritage Committee was appointed in Poland as an agency of the Minister of Culture and National Heritage, the Team has also been a secretariat for the Committee.

The Committee co-ordinates the activities of the Ministry of Culture and National Heritage respecting the application of the Convention, in particular by preparing positions, proposals and analysis concerning:

- guidelines on how Poland should fulfil its obligations set forth in the Convention,
- managing the World Heritage Sites in Poland,
- proposing new inscriptions on the World Heritage List.

In May 2009, the Minister of Culture and National Heritage invited representatives of the Ministry of the Environment to work in the Committee on a par with its permanent members. This streamlined communication between the two departments engaged in the World Heritage issues and created a platform for ongoing co-operation in reviewing proposals of new inscriptions.

The activities of the National Centre for Monument Studies and Documentation focus on four main subjects:

- co-ordination of work on preparing and implementing management plans for each World Heritage property,
- monitoring and assessment of the state of conservation of the World Heritage properties,
- co-ordination of periodic reports on the World Heritage properties,
- international co-operation under the World Heritage Convention.

The framework for these activities is determined in Art. 29 of the Convention, which makes it obligatory to report regularly on the application of the Convention.² These responsibilities are set down in detail in “Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention”: in order to implement the provisions of the Convention, the World Heritage Committee established a process for reactive monitoring and periodic reporting.³

The key aims of periodic reports are:

- to provide an assessment as to whether the Outstanding Universal Value (OUV) of the properties inscribed on the World Heritage List is being maintained over time,
- to update information about the World Heritage properties in order to record the changing circumstances and state of conservation of the properties.⁴

z ramienia MKiDN. W 2007 roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzyło koordynację działań dotyczących miejsc Światowego Dziedzictwa KOBiDZ jako instytucji podległej. W celu realizacji zadania w KOBiDZ utworzony został Zespół do spraw Światowego Dziedzictwa, który kontynuuje funkcję punktu kontaktowego. Od momentu powołania jesienią 2007 roku Komitetu do spraw Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce, organu pomocniczego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zespół pełni także funkcję sekretariatu Komitetu.

Komitet zajmuje się koordynacją działań MKiDN związanych z realizacją Konwencji. Jego działania polegają w szczególności na opracowywaniu opinii, wniosków i analiz dotyczących:

- kierunków prac związanych z realizacją zobowiązań państwa, wynikających z Konwencji,
- zarządzania miejscami światowego dziedzictwa UNESCO w Polsce,
- propozycji nowych wpisów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W maju 2009 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaprosił do pracy w Komitecie, na prawach stałych uczestników, przedstawicieli Ministerstwa Środowiska. Dzięki temu ułatwiona została wymiana informacji pomiędzy obydwoma resortami zaangażowanymi w problematykę miejsc światowego dziedzictwa, powstała też platforma do bieżącej współpracy przy rozpatrywaniu propozycji nowych wpisów.

Działania Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków skupiają się wokół czterech głównych bloków tematycznych, którymi są:

- koordynacja prac nad przygotowaniem i realizacją planów zarządzania dla poszczególnych miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa,
- monitoring i ocena stanu utrzymania miejsc światowego dziedzictwa,
- koordynacja opracowania raportów okresowych dotyczących miejsc światowego dziedzictwa,
- współpraca międzynarodowa w ramach Konwencji Światowego Dziedzictwa.

Ramy tych działań określa artykuł 29 Konwencji, który nakłada obowiązek cyklicznego raportowania o realizacji postanowień Konwencji². Zadania te w sposób bardziej szczegółowy określone są w „Wytycznych operacyjnych do wdrożenia Konwencji Światowego Dziedzictwa”: w celu realizacji postanowień Konwencji Komitet Światowego Dziedzictwa ustanowił proces monitoringu interwencyjnego oraz proces składania raportów okresowych³. Głównymi celami sporządzania raportu okresowego są:

Section 11 of a periodic report refers to the state of conservation of some specific World Heritage properties located on the territory of the State Party concerned. This Section should be completed for each World Heritage property.⁵

For the UNESCO region of Europe and North America the first cycle of periodic reports was carried out between 2003 and 2005. It covered the sites inscribed before 1998. A summary of the data gathered in the report was conducive to an Action Plan for Europe that was prepared and adopted by the UNESCO World Heritage Committee in 2006.⁶ The Action Plan specified two categories of priority duties. In accordance with them it was now necessary to:

1. provide additional and improved documentation of the WH Sites:
 - clarify boundaries of inscribed properties and correct them, if necessary,
 - prepare statements of Outstanding Universal Values and statements of significance for each property,
2. streamline the management system:
 - prepare management plans,
 - monitor the state of conservation of properties regularly.

The performance of these obligations will be assessed in the next cycle of periodic reports, which is due to begin in 2012 for our region. This time, it will cover all the World Heritage Sites. To ensure reporting consistency and ease, a new electronic questionnaire was prepared. The National Centre for Monument Studies and Documentation volunteered to test the questionnaire by filling it in and sending it back with some feedback to the UNESCO World Heritage Centre in Paris. The National Centre decided to test the questionnaire with a view to:

- seizing the earliest opportunity of reviewing the new questionnaire, the procedures for filling it, and details of the questions, so as to prepare better for the second cycle of periodic reports,
- participating actively, as a State Party, in the implementation of the Convention, and making use of the opportunity of gaining feedback, thus influencing indirectly the final shape of the questionnaire in terms of both the content and functionality.

Section 11, which relates to individual World Heritage Sites, begins with a review and update of the baseline information about a World Heritage property stored on the data base of the World Heritage Centre.

The second chapter relates to statements of Outstanding Universal Values of individual properties. In the 2008 Operational Guidelines, this document is defined as a major document describing the value of a site, and a reference point for assessment of the efficiency of site conservation

- umożliwienie oceny czy wyjątkowa wartość uniwersalna (ouV) miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa została zachowana,
- dostarczenie aktualnych informacji o miejscach światowego dziedzictwa w celu odnotowania zmieniających się warunków oraz stanu ich utrzymania⁴.

Sekcja II raportu okresowego dotyczy stanu utrzymania poszczególnych dóbr światowego dziedzictwa zlokalizowanych na terytorium danego państwa-strony⁵.

Dla regionu UNESCO Europa i Ameryka Północna pierwszy cykl raportu okresowego przeprowadzono w latach 2003–2005. Objął on miejsca wpisane na Listę przed 1998 rokiem. W wyniku podsumowania danych zebranych w raporcie opracowany został i przyjęty przez Komitet Światowego Dziedzictwa UNESCO w 2006 roku Plan Działania dla Europy⁶. Określono w nim dwie grupy zadań o priorytetowym znaczeniu:

1. uporządkowanie i uzupełnienie dokumentacji dotyczącej miejsc światowego dziedzictwa:
 - wyjaśnienie granic wpisu dóbr i ewentualna ich korekta,
 - opracowanie orzeczenia znaczenia / orzeczenia wyjątkowej wartości uniwersalnej dobra,
2. usprawnienie systemu zarządzania:
 - opracowanie planów zarządzania,
 - systematyczne monitorowanie stanu utrzymania dóbr.

Sprawdzenie stopnia realizacji tych zadań będzie miało miejsce w kolejnym cyklu raportu okresowego, który dla naszego regionu rozpocznie się w 2012 roku. Tym razem obejmie on wszystkie miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa. Dla ujednoczenia raportów oraz ułatwienia ich sporządzania opracowany został nowy kwestionariusz elektroniczny. Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków zgłosił się, aby w ramach testowania kwestionariusza próbnie wypełnić go i wraz z uwagami przesłać do Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO w Paryżu. Krajowy Ośrodek podjął się tego zadania, mając na uwadze dwie kwestie:

- możliwość jak najwcześniejszego zapoznania się z nowym kwestionariuszem, zasadami jego wypełniania i szczegółowością zawartych w nim pytań w celu odpowiedniego przygotowania się do drugiego cyklu raportu okresowego,
- aktywne uczestnictwo państwa-strony w działaniach związanych z realizacją postanowień Konwencji i wykorzystanie możliwości wniesienia uwag, a przez to pośredniego wpływu na ostateczny

and management. The document is now adopted by the World Heritage Centre at the time a property is inscribed on the List; for the sites inscribed earlier, a retrospective inventory should be made.

The third chapter of the questionnaire contains a list of factors affecting a site. Each of them should be graded as:

- positive or negative,
- present or potential,
- internal or external.

For factors assessed as negative for the site, the following should be additionally specified:

- scale (in terms of area),
- time span,
- impact,
- reaction,
- tendencies.

Chapter four discusses issues of the conservation, management and monitoring of the properties grouped with respect to the following:

- boundaries and buffer zones,
- preservation and safeguarding measures,
- management system and management plan,
- financial and human resources,
- studies and research projects,
- education, information and awareness building;
- visitors management,
- monitoring,
- identification of priority needs in management.

The final part of the questionnaire contains a summary and space to share conclusions from completing the periodic reporting obligation.

Summarising the testing experience, I should make a note of the fact that the questions are now much more precise in comparison to the first reporting cycle and require more precise responses to be selected from a list of options (previously the responses were descriptive). The replies are interrelated, thus if one of them is not given it is not possible to proceed to the next question. In order to give an accurate and reliable answer, data need to be prepared and collected in advance. Some of the questions relate to management and monitoring solutions which should be implemented before a new reporting cycle begins.

As part of preparations for the second cycle of periodic reports, the National Centre for Monument Studies and Documentation launched a project for monitoring of the World Heritage properties. System

kształt kwestionariusza zarówno w warstwie merytorycznej, jak i jego funkcjonalności na etapie praktycznego wypełniania.

Sekcja II dotycząca poszczególnych miejsc światowego dziedzictwa rozpoczyna się od weryfikacji i uzupełnienia informacji podstawowych o danym miejscu znajdujących się w bazie danych Centrum Światowego Dziedzictwa.

Drugi rozdział dotyczy orzeczenia wyjątkowej wartości uniwersalnej miejsca. Dokument ten w „Wytycznych operacyjnych” z 2008 roku określono jako podstawowy dokument opisujący wartość miejsca i będący punktem odniesienia do oceny skuteczności ochrony i zarządzania miejscem. Obecnie dokument ten przyjmowany jest przez Komitet Światowego Dziedzictwa w momencie wpisu na Listę, natomiast dla miejsc wpisanych wcześniej należy opracować go wstecznie.

Trzeci rozdział kwestionariusza dotyczy czynników mających wpływ na miejsce, które zostały tu szczegółowo rozpisane. Każdy z nich należy ocenić pod względem charakteru wpływu jako:

- pozytywny / negatywny,
- obecny / potencjalny,
- wewnętrzny / zewnętrzny.

W przypadku czynników negatywnych należy dodatkowo określić:

- skalę przestrzenną,
- skalę czasową,
- wpływ,
- reakcję,
- trend.

Rozdział czwarty dotyczy zagadnień związanych z ochroną, zarządzaniem i monitoringiem miejsca pogrupowanych według następujących zagadnień:

- granice i strefy buforowe,
- działania ochronne i zabezpieczające,
- system zarządzania i plan zarządzania,
- zasoby finansowe i ludzkie,
- badania naukowe i projekty badawcze,
- edukacja, informacja i budowanie świadomości,
- zarządzanie odwiedzającymi,
- monitoring,
- identyfikacja priorytetowych potrzeb w zakresie zarządzania.

W części końcowej kwestionariusza znajduje się podsumowanie oraz miejsce na przekazanie wniosków wynikających z wykonania zadania raportowania okresowego.

solutions are implemented on the basis of a request for inscription on the World Heritage List, in which 'States Parties shall include the key indicators proposed to measure and assess the state of conservation of the property, the factors affecting it, conservation measures at the property, the periodicity of their examination, and the identity of the responsible authorities'.⁷

Monitoring aims to:

- provide information on the efficiency of current conservation measures to the authorities responsible for property management,
- ensure ongoing verification and improvement of conservation measures,
- create a regularly updated database, which over time will become a critical source of the most recent history of the property,
- provide data on the conservation of a property to supervisory authorities for the protected area (e.g. General Conservation Officer),
- prepare periodic reports that facilitate review measures applied and foreseen with respect to heritage conservation.
- consistent and systematic action is a key condition for the success of the project.

Work on general monitoring runs parallel to work on reactive monitoring of the World Heritage properties. In 2008, Minister Tomasz Merta sent a letter to the WH property managers, local self-governments and Voivodeship conservation officers asking them if they intended to conduct any major conservation works and new investments which might affect the Outstanding Universal Values of the WH properties. Monitoring is provided by way of field meetings of the Cultural World Heritage Committee in Poland and site visits of the personnel of the National Centre for Monument Studies and Documentation.

All efforts conducted in the sphere of preservation, management and monitoring of the World Heritage Sites aim at applying the Convention properly and ensuring top-standard preservation for the most valuable cultural and natural heritage in Poland.

On January 1, 2011, the National Centre for Monument Studies and Documentation was renamed as the National Institute for Heritage, which continues its predecessor's activity with respect to the implementation of the World Heritage Convention in Poland.

Podsumowując doświadczenie zdobyte podczas testowania kwestionariusza, należy stwierdzić, że w stosunku do pierwszego cyklu raportu pytania w nim zawarte są dużo bardziej szczegółowe, wymagają precyzyjniejszych odpowiedzi wybieranych z listy opcji (poprzednio były to odpowiedzi w formie opisowej), są między sobą powiązane – brak odpowiedzi na pytanie uniemożliwia przejście do następnych pytań, a udzielenie rzetelnej odpowiedzi wymaga wcześniejszego przygotowania i zebrania danych. Część pytań dotyczy rozwiązań systemowych związanych z zarządzaniem i monitoringiem, które powinny zostać wprowadzone w życie przed rozpoczęciem kolejnego cyklu raportu okresowego.

W ramach przygotowania do drugiego cyklu raportu okresowego KOBiDZ rozpoczął prace nad projektem monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa. Podstawą merytoryczną do wprowadzania rozwiązań systemowych jest wniosek o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa, w którym państwa-strony powinny zawrzeć kluczowe wskaźniki proponowane do pomiaru i oceny stanu utrzymania dobra, czynniki oddziałujące na dobro, konserwatorskie środki zaradcze, cykliczność sprawdzania oraz dane instytucji odpowiedzialnych⁷.

Monitoring ten ma służyć następującym celom:

- dostarczeniu podmiotom biorącym udział w zarządzaniu miejscem informacji o skuteczności prowadzonych działań ochronnych,
- umożliwieniu stałej weryfikacji i ulepszania działań ochronnych,
- stworzeniu aktualizowanej cyklicznie bazy danych, która z czasem zyska walor istotnego źródła historycznego dla najnowszych dziejów miejsca,
- dostarczeniu organom sprawującym nadzór nad obszarem będącym przedmiotem ochrony (np. Generalnemu Konserwatorowi Zabytków) danych o stanie przedmiotu ochrony,
- sporządzaniu okresowych raportów umożliwiających przegląd podjętych i projektowanych zadań w zakresie ochrony dziedzictwa.

Podstawowym warunkiem powodzenia projektu jest konsekwentne i systematyczne prowadzenie działań.

Równoległe do prac nad projektem monitoringu systemowego prowadzony jest monitoring bieżący miejsc światowego dziedzictwa. W 2008 roku minister Tomasz Merta wystosował do zarządców miejsc, władz lokalnych i wojewódzkich konserwatorów zabytków list z prośbą o informowanie o zamiarze przeprowadzenia większych prac konserwatorskich oraz nowych inwestycji, które mogą mieć wpływ na wyjątkową wartość uniwersalną miejsca światowego dziedzictwa. Zbierane są także informacje pochodzące z innych dostępnych źródeł. Działania monitorujące

Endnotes

1. Paris Convention, Art. 4: 'Each State Party to this Convention recognizes that the duty of ensuring the identification, protection, conservation, presentation and transmission to future generations of the cultural and natural heritage referred to in Articles 1 and 2 and situated on its territory, belongs primarily to that State. It will do all it can to this end, to the utmost of its own resources and, where appropriate, with any international assistance and co-operation, in particular, financial, artistic, scientific and technical, which it may be able to obtain'.
2. Art. 29 of the Convention: 'The States Parties to this Convention shall, in the reports which they submit ...on dates and in a manner to be determined by it, give information on the legislative and administrative provisions which they have adopted and other action which they have taken for the application of this Convention'.
3. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, 2008, par. 113.
4. OG, 2008, par. 201.
5. OG, 2008, par. 206.
6. Action Plan for Europe, 2006.
7. OG 2008, par. 132 section 6.

realizowane są w formie wyjazdowych posiedzeń Komitetu do spraw Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce oraz wizji terenowych pracowników Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków.

Wszystkie działania prowadzone w sferze ochrony, zarządzania oraz monitorowania miejsc światowego dziedzictwa UNESCO mają na celu właściwą realizację postanowień Konwencji, a także zapewnienie najwyższych standardów opieki najcenniejszemu dziedzictwu kulturowemu i przyrodniczemu w Polsce.

1 stycznia 2011 roku Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków przekształcony został w Narodowy Instytut Dziedzictwa, który kontynuuje działalność KOBiDZ w zakresie realizacji Konwencji Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce.

Przypisy

1. Art. 4 Konwencji „Każde Państwo będące Stroną niniejszej Konwencji uznaje, że na nim spoczywa w pierwszym rzędzie obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, rewaloryzacji [Presentation w dokumencie oryginalnym zostało przetłumaczone w oficjalnym tekście polskim na „rewaloryzacja”] i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, o jakim mowa w artykułach 1 i 2, znajdującego się na jego terytorium. Będzie się ono starało spełnić ten obowiązek zarówno własnymi siłami, wykorzystując maksymalnie swoje środki, jak też w razie konieczności przy pomocy i współpracy międzynarodowej, z których może korzystać w szczególności w dziedzinach finansowej, artystycznej, naukowej i technicznej”.
2. Art. 29 Konwencji: „Państwa będące Stronami niniejszej Konwencji informują w okresowych sprawozdaniach [...] o przepisach ustaw i innych aktów prawnych oraz o innych podjętych przez nie środkach w celu stosowania niniejszej Konwencji”.
3. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, 2008 (dalej: OG), par. 113.
4. OG, par. 201.
5. OG, par. 206.
6. Action Plan for Europe, 2006.
7. OG, par. 132, pkt 6.